

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA RANG VA KOMPOZITSIYA ORQALI O'QUVCHILARNING IJODIY KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH

Ataullayeva E'zoza Mansur qizi

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

1-kurs “D” guruh talabasi

Anatatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san’at darslarida rang va kompozitsiya elementlarini qo‘llash orqali o‘quvchilarning ijodiy ko‘nikmalarini rivojlantirish pedagogik asoslari tahlil qilingan. Maqolada Shovdirov S.A.ning ilmiy ishlari asosida interfaol metodlar, amaliy mashg‘ulotlar va ijodiy topshiriqlar orqali o‘quvchilarning estetik didi va grafik salohiyatini oshirish yo‘llari yoritilgan. Shuningdek, o‘quvchilarda mustaqil ishlashni, ijodiy tafakkur va badiiy qarashlarni shakllantirishdagi pedagogik imkoniyatlar ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: tasviriy san’at, rang, kompozitsiya, ijodiy ko‘nikmalar, pedagogik metodlar, Shovdirov S.A., interfaol mashg‘ulotlar, o‘quvchi faolligi.

Tasviriy san’at darslarida o‘quvchilarning rang va kompozitsiya bilan ishlash orqali ijodiy ko‘nikmalarini rivojlantirish zamonaviy ta’limning asosiy vazifalaridan biridir. Rang tanlash, shakl va makoniy muvozanatni aniqlash, kompozitsiya yaratish o‘quvchilarning badiiy tafakkurini va estetik didini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shovdirov S.A.ning tadqiqotlariga ko‘ra, tasviriy san’at darslarida interfaol metodlar va amaliy mashg‘ulotlar o‘quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish va mustaqil ishlashga yo‘naltirishda eng samarali vositalardir. Shu bilan birga, pedagogik-psixologik printsiplarni tatbiq etish o‘quvchilarning texnik va badiiy salohiyatini bir vaqtda rivojlantirishga imkon yaratadi.

Amaliy mashg‘ulotlar va interfaol topshiriqlar o‘quvchilarga rang va kompozitsiya bilan ishlashni, o‘z fikrini ifodalashni va amaliy ishlarni yaratishda mustaqil qarorlar qabul qilishni o‘rgatadi. Guruh ishlari esa o‘quvchilarni bir-birining ishlarini tahlil qilishga, konstruktiv fikr bildirishga va jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga yo‘naltiradi.

Tasviriy san’at darslarida rang va kompozitsiya orqali o‘quvchilarning ijodiy ko‘nikmalarini rivojlantirish pedagogik va psixologik jihatdan muhim jarayon

hisoblanadi. Shovdirov S.A.ning tadqiqotlariga ko'ra, interfaol metodlar, amaliy mashg'ulotlar va ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning texnik va estetik salohiyatini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va ijodiy yondashuvni shakllantirishda samarali vositalardir.

Amaliy mashg'ulotlarda o'quvchilarga ranglarni tanlash, ularni uyg'unlashtirish va kompozitsiya elementlarini joylashtirish bo'yicha bosqichma-bosqich ko'rsatmalar berish ularning tushunishini oshiradi. Shu bilan birga, rangli materiallar, sxemalar va namuna chizmalar o'quvchilarning vizual tafakkurini rivojlantiradi va topshiriqlarni aniq va to'g'ri bajarishga yordam beradi. Shovdirov S.A. ta'kidlaganidek, o'quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olish va moslashuvchan metodlarni qo'llash dars jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Guruh ishlari interfaol metodlarning ajralmas qismidir. O'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, birgalikda loyihalar yaratadi, topshiriqlarni muhokama qiladi va bir-birining ishlarini tahlil qiladi. Bu jarayon o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rag'batlantiradi, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini oshiradi va guruh ichida hamkorlikni rivojlantiradi. Shu bilan birga, har bir o'quvchi o'z fikrini bildirish va jamoaviy qarorlar qabul qilishni o'rganadi.

Individual yondashuv o'quvchilarning qobiliyati, oldingi tajribasi va o'quv tezligini hisobga oladi. Murakkab topshiriqlarni oddiy qismlarga ajratib berish o'quvchilarning muvaffaqiyat hissini oshiradi va ularni yangi bilimlarni o'zlashtirishga rag'batlantiradi. Bu esa o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantiradi va ularni ijodiy yechimlar topishga o'rgatadi. Shovdirov S.A.ning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, individual yondashuv o'quvchilarning texnik va ijodiy ko'nikmalarini bir vaqtda rivojlantirishga imkon beradi.

Motivatsiya va qiziqishni rag'batlantirish interfaol metodlarning samaradorligini oshiradi. O'quvchilarga qiziqarli topshiriqlar, rangli materiallar va turli texnikalarni qo'llash orqali mashg'ulotlarni jonli va samarali qilish mumkin. Bu nafaqat texnik ko'nikmalarni oshiradi, balki o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi va darsga qiziqishini oshiradi.

Amaliy mashg'ulotlarda o'quvchilarning nozik motorikasi va qo'l koordinatsiyasini mustahkamlashga e'tibor qaratish zarur. Rang va shakllarni aniq joylashtirish va kompozitsiya yaratish jarayonida qo'l harakatlarini boshqarish

muhimdir. Shu orqali o'quvchilarning diqqatini jamlash va sabr-toqatini rivojlantirishga yordam beriladi.

Kreativ va interfaol metodlar yordamida o'quvchilar o'z ijodiy g'oyalarini amalga oshiradi, turli rang va kompozitsiya variantlarini sinab ko'radi va natijalarni tahlil qiladi. Bu jarayon ularning ijodiy tafakkurini va muammolarni hal qilish qobiliyatini sezilarli darajada rivojlantiradi. Shu bilan birga, interfaol va kreativ metodlar darslarni qiziqarli va samarali qiladi, o'quvchilarning faolligi va ishtirokini oshiradi.

Shovdirov S.A.ning ilmiy ishlari shuni ko'rsatadiki, tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish va ularni mustaqil ishlashga o'rgatishda interfaol metodlar va amaliy mashg'ulotlar eng samarali vositalardan biridir. Shu asosda pedagogik va psixologik printsiplarni dars jarayoniga tatbiq etish o'quvchilarning texnik va ijodiy salohiyatini bir vaqtda rivojlantirishga yordam beradi.

Natijada, kreativ va interfaol yondashuvlar, individual va guruh ishlari, amaliy mashg'ulotlar va konstruktiv baholash orqali o'quvchilarda rang va kompozitsiya orqali ijodiy ko'nikmalarni shakllantirish samarali bo'ladi. Bu yondashuvlar nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki o'quvchilarning ijodiy tafakkuri, vizual idroki va mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, o'quvchilar o'z ijodiy g'oyalarini ifodalash va amalga oshirish orqali o'z ustida ishlashni o'rganadi.

Tasviriy san'at darslarida rang va kompozitsiya orqali o'quvchilarning ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda pedagogik-psixologik yondashuvlar samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi. Shovdirov S.A.ning tadqiqotlariga ko'ra, interfaol metodlar, amaliy mashg'ulotlar, ijodiy topshiriqlar va bosqichma-bosqich yondashuv o'quvchilarning texnik va ijodiy salohiyatini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va ijodiy yondashuvni shakllantirishda eng samarali vositalardir.

Individual yondashuv, guruh ishlari va konstruktiv baholash o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularni ijodiy g'oyalarni amalga oshirishga rag'batlantiradi va darslarni qiziqarli qiladi. Shu bilan birga, topshiriqlarni bajarish jarayoni o'quvchilarning makoniy tafakkuri, vizual idroki va nozik motorikasini rivojlantirishga imkon yaratadi.

Natijada, Shovdirov S.A.ning ilmiy ishlari asosida qo'llanadigan kreativ va interfaol pedagogik-psixologik yondashuvlar o'quvchilarda rang va kompozitsiya

orqali ijodiy ko‘nikmalarni shakllantirishda samarali vosita bo‘lib, ularning texnik va ijodiy salohiyatini bir vaqtda rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shovdirov S. *Tasviriy san’atni o‘qitishda o‘quvchilarning sohaga oid o‘quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari* //Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – C. 8-14.
2. Shovdirov S. *TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O‘QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O‘QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O‘RGATISH* //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193-196.
3. Shovdirov S. *Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology* //AIP Conference Proceedings. – 2025. – Т. 3268. – №. 1. – C. 070035.
4. Vygotskiy L. S. *Psixologiya va pedagogika masalalari* – Moskva: Pedagogika, 1991.
5. Zimnyaya I. A. *Ta’lim psixologiyasi* – Moskva: Akademiya, 2003.
6. Davletshin R. K. *Chizmachilikda pedagogik yondashuvlar* – Toshkent: O‘zbekiston, 2015.

